

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

«ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ,
ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՒՐ»
(Թիւ 5)

ՍՈՐՎԻՆՔ ԻՄԱՍՏԸ
122 ԲԱՌԵՐՈՒ

ՎԱՂԻՆԱԿ Ծ. ՎՐԴ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ

ԱՆԹԻԼԻԱՍ
2026

ՀՐԱՄԱՆԱԻ
Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԱՐԱՄ Ա.
ՎԵՀԱՓԱՌ ԵՒ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԵՒ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉԱԿԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ
ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

ՍՈՐՎԻՆՔ ԻՄԱՍՏԸ 112 ԲԱՌԵՐՈՒ

Աստուած

Կազմուած է երկու բառերէ՝
«աստ էած»: Կը նշանակէ՝ «այստեղ
բերող», «մեզ գոյութեան բերող:
(Խոսքով Անձեւացի, Յովհաննէս
Վանական, Ներսէս Լամբրոնացի):

Քրիստոս

Տառադարձութիւնն է Յունարէն
«Խրիսթոս» բառին: Կը նշանակէ՝
«Օծեալ»:

Մեսիա

Տառադարձությունն է Եբրայերեն
«Մաշիահ» բառին: Կը նշանակէ՝
«Օծեալ»:

Յիսուս

Յունարէն բառ է՝ առնուած Եբ-
րայերէն «Եհոշուահ» բառէն: Կը
նշանակէ՝ Տէրը փրկութիւն է:

Իմանուէլ

Եբրայերէն է: «Իմանու (մեզի
հետ) Էլ (Աստուած)»: «Իմանու-
էլ»՝ «մեզի հետ Աստուած»:

Բեթլեհեմ

Երբայերեն է: «Բեթ (տուն)
լեհեմ (հաց)»: «Բեթ-լեհեմ»՝ «տուն
հացի»:

Ալելուիա

Երբայերեն է: «Հալլելու (օրհ-
նեցեք) Նահ՝ (Տերը)»: «Հալլելու-
Նահ»՝ «օրհնեցեք Տերը»:

Ամեն

Երբայերեն է: Կը նշանակէ՝ «եղ-
իցի»՝ «թող ըլլայ»: Կարելի է հաս-
կընալ նաեւ «իրաւամբ» իմաստով:

Ամէն

Եբրայերէն է: Երբ Յիսուսի համար գործածուի (Յտ 3.14), կը նշանակէ՝ «Ճմարիտ», «Հաւատարիմ»:

Հրեշտակ

Գրաբարի, Եբրայերէնի «մալախ» եւ Յունարէնի «անկելոս» մէջ, կը նշանակէ՝ «դէսպան, պատգամբեր»:

Եկեղեցի

Յունարէն՝ «էքլիսիա»: Այս բառով կ'ակնարկուի եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն բազմութեան:

Հինաւորց

Արամերէն՝ «Աթիք եոմին» (Դն 7.9): «Աթիք (հին) եոմին (օրեր)»:
Կ'ականարկէ Աստուծոյ յաւիտե-
նականութեան:

Սերովբէ

Կու գայ Եբրայերէն «սերաֆիմ»
բառէն: Կը նշանակէ՝ «հրեղէններ»:

Քերովբէ

Կու գայ Եբրայերէն «չէր-իւ-պիմ»
բառէն: Կը նշանակէ՝ «գահը կրող»,
կամ՝ «գահին շուրջ»:

Դրախտ

Կու գայ Պարսկերէն՝ «տիրա՛խթ»
բառէն: Կը նշանակէ՝ «ծառ, պըտ-
ղատու ծառաստան»:

Եղեմ

Կու գայ Եբրայերէն՝ «էհ-տէն»,
կամ «էտէն» բառէն: Կը նշանակէ՝
«հրճուանք, հաճոյք, հաճելի»:

Կիրակի

Կու գայ Յունարէն՝ «Քիրեաքի»
բառէն: Կը նշանակէ՝ «Տիրոջ օրը»,
քանի այս օրը Տէրը յարեաւ:

Մատաղ

Կազմուած է երկու բառերէ՝ «մատո (նուիրէ) աղ»: «Մատո-աղ»՝ «աղ նուիրէ»: (Գրիգոր Տաթևացի):

Մատուռ

Կու գայ Յունարէն՝ «մարթիս» կամ «մարթիրիոն» բառէն: Կը նշանակէ՝ «մարտիրոս, վկայ, նահատակ»:

Մարտիրոս

Արմատը Յունարէն է՝ «մարթիս»: Կը նշանակէ՝ «վկայ» խօսքի ճամբով, ինչպէս նաեւ՝ «նահատակ»:

Նեո

Կու գայ «Ներոն» կայսրին անու-
նէն, որ հալածեց քրիստոնէաները:
Կը նշանակէ՝ «հակաքրիստոս»:

Առակ

Կազմուած է երկու բառերէ՝ «առ
(դիմաց) ակ (աչք)»: Աչքին դիմաց
եղած դէպքի մը պատումը:

Վկայ

ա) Խօսքի կամ քարոզի ճամբով
վկայութիւն տուող: Բ) Հաւատքի
համար նահատակուող:

Փարիսեցի

Եբրայերէնն է՝ «բերուշիմ»: Կը նշանակէ՝ «բաժնուածներ, զատուածներ»:

Սադուկեցի

Եբրայերէնն է՝ «ցետուքիմ»: Կը նշանակէ՝ «արդարներ»:

Գեհէն

Յունարէնը՝ «կէհէնա»: Կու գայ Եբրայերէն՝ «կէ-հիննօւմ» բառէն: Կը նշանակէ՝ «Հիննումի ձոր»: Ձորը կը գտնուէր Երուսաղէմի հարաւը:

Իսրայել

Եբրայերենն է՝ «շարա (պայքարի) Էլ (Աստուած)»: Կը նշանակէ՝ «պայքար Աստուծոյ հետ»:

Սատանայ

Եբրայերենն է՝ «սաթան», Յունարենը՝ «սաթանաս»: Կը նշանակէ՝ «հակառակորդ, ամբաստանող»:

Մարան աթա

Արամերէն է: «Մարան (Տէր) աթա (կու գայ)»: Կը նշանակէ՝ «Տէրը կու գայ»:

Մարանա թա

Արամերէն է: «Մարանա (ն՛վ Տէր) թա (եկո՛ւր)»: Կը նշանակէ՝ «ն ՛վ Տէր, եկուր»:

Ակաբէ

Յունարէն բառ է (Ա.Կր 13.4, 8: Ա.Յհ 4.7-8): Կը նշանակէ՝ «սէր [անպայմանական, անվերապահ]»:

Տաճար

Եբրայերէնն է՝ «պէյթ (տուն) համիքտաշ (սուրբ)»: Կը նշանակէ՝ «սուրբ կամ սրբութեան տուն»:

Պենտէկոստէ

Յունարէնով կը նշանակէ՝ 50-րդ,
քանի (առաջին հունձքի տօնը) կը
տօնուէր Զատիկէն ետք՝ 50-րդ օրը:

Սաղմոսներ

Յունարէնն է՝ «Բսալմոս»:
Սկզբնապէս լարաւոր նուագարանի
ընկերակցութեամբ երգուող երգ:

Սաղմոսներ

Սաղմոսներու գիրքը Եբրայերէ-
նի մէջ կը կոչուի «Թրիփլիմ»: Կը
նշանակէ՝ «Օրհներգութիւններ»:

Սարկաւազ

Յունարէնն է՝ «տիաքոնիա»: Կը նշանակէ՝ «սպասաւորութիւն, ծառայութիւն»:

Օրէնք

Եբրայերէնն է՝ «Թորահ», որով կը հասկնանք Հին Կտակարանին առաջին հինգ գիրքերը:

Հնգամատեան

Կը նշանակէ՝ «հինգ գիրք»: Կը հասկնանք՝ Ծննդոց, Ելից, Ղեւտացւոց, Թուոց եւ Բ. Օրինաց գիրքերը:

Արմագեդոն

Եբրայերենն է՝ «հար (լեռ) Մեգիտո»։ Կը նշանակէ՝ «Մեգիտոյի լեռ»։ Մեգիտո քաղաքը շինուած էր Կարմեղոս լեռան ստորոտին։

Շաբաթ

Կու գայ Եբրայերեն՝ «Սաբաթ» բառէն։ Կը նշանակէ՝ «հանգիստ»։

Սինակոկ

Յունարէն է։ Կը նշանակէ՝ «ժողովարան, ժողովատեղի»։ «Սինակո» կը նշանակէ՝ «մէկտեղուիլ»։

Սանհետրին

Բառը ունինք Յունարենի մեջ,
որ առնուած է Եբրայերէնէն, եւ կը
նշանակէ՝ «Ժողով, խորհուրդ»:

Զատիկ

Յունարէնը՝ «Բասիա [Պասեք]»:
Եբրայերէնը՝ «Փեսախ»: Կը նշա-
նակեն՝ «անցքը, անցնիլը»:

Ատոն

Աստուծոյ անուններէն է: Յոգ-
նակին՝ «Ատոնայ» է: Եբրայերէնի
մէջ կը նշանակեն՝ «Տէր»:

Շատտայ

Աստուծոյ անուններէն է: Կը նշանակէ՝ «Ամենակարող»: «Էլ Շատտայ»՝ «Ամենակարող Աստուած»:

Էլ կամ Էլո'ահ

Եբրայերէնի մէջ կը նշանակեն՝ «Աստուած»:

Էլոհի'մ

Բառացի՝ «Աստուածներ»: Գործածուած է Մն 1.1-ին մէջ: Յոյց կուտայ թէ ստեղծագործութիւնը աստուածութեան երեք անձերը ըրին:

Բարձրեալ

Յունարէն՝ «հուբսիսթոս», Եբրայերէն «Էլեոն», կը նշեն Աստուծոյ գերազանց ըլլալը իր փառքին մէջ:

Դաւիթ

Եբրայերէն է: Կը նշանակէ՝ «սիրելի», «ջերմօրէն սիրուած»

Հարիսա

Միացումն է «հարեք ըզսա» բառերուն, որ կը նշանակէ՝ «ծեծեցէք ասիկա»: Ժամանակի ընթացքին փոխուելով եղաւ՝ «Հարիսա»:

Միքայել

Եբրայերենն է՝ «Մի (ով) խա
(նման) էլ (Աստուած)»: Կը նշա-
նակէ՝ «ո՞վ է Աստուծոյ նման»:

Գաբրիէլ

Եբրայերենն է՝ «Կապրի (հօօր)
էլ (Աստուած)»: Կը նշանակէ՝ «Աստ-
ուած զօրութիւնս է», «Աստուծոյ
հերոսը», «Աստուծոյ քաջ մարդը»:

Մարիամ

Եբրայերենն է՝ «Միրիամ»: Կը
նշանակէ՝ «ծով դառնութեան»:

Եսայեայ

Երբայերենն է՝ «Եշա (փրկութիւն) Եահու (Եհովա)»: Կը նշանակէ՝ «Եհովան փրկութիւն է»:

Երեմեայ

Երբայերենն է՝ «Եիրմի (բարձրացնէ) Եահու (Եհովա)»: Կը նշանակէ՝ «Եհովան պիտի բարձրացնէ»:

Եզեկիէլ

Երբայերենն է՝ «Եհէզկի (զօրացնէ) Էլ (Աստուած)»: Կը նշանակէ՝ «Աստուած կը զօրացնէ»:

Եղիա

Եբրայերենն է՝ «Էլիեահու»: Կը նշանակէ՝ «Իմ Աստուածս Եհովան է»: Միացումն է երկու բառերու՝ «Էլ (Աստուած), եւ՝ Եահ (Եհովա):

Դանիէլ

Եբրայերենն է՝ «Տանի (դատաւոր) Էլ (Աստուած)»: Կը նշանակէ՝ «Աստուած դատաւորս է»:

Աւետարան

Յունարենն է՝ «Էվանկելիոն»: Կը նշանակէ՝ «ուրախ լուր»:

Եղիսէ

Երբայերէնն է՝ «Էլիշա»: Կը նշանակէ՝ «Աստուած փրկութիւն է»: Միացումն է երկու բառերու՝ «Էլ (Աստուած), եւ՝ Եաշա (փրկութիւն)»:

Յովսէփ

Երբայերէնն է՝ «Եօսէֆ»: Կը նշանակէ՝ «Աստուած պիտի աւելցնէ»: Արմատն է՝ «Էասաֆ» աւելցնել:

Զակքէոս (Ղկ 19.1-10)

Կու գայ Երբայերէն՝ «Զաքքայ» բառէն: Կը նշանակէ՝ «մաքուր»:

Սրբել

«Սրբել՝»: Այս բառով Հին Կտակարանին մեջ կը հասկնանք՝ անհատ մը բաժնել մարդոցմէն՝ զայն սուրբ գործի մը յատկացնելու համար:

Մատթէոս

Կու գայ Եբրայերէն՝ «Մաթիթիահու» անունէն: Կը նշանակէ՝ «Աստուծոյ պարգեւը»:

Յովհաննէս

Եբրայերէնն է՝ «Եօխանան»: Կը նշանակէ՝ «Եհովան շնորհալի է»:

Մարկոս

Լատինական ծագում ունի, շատ
խմաստներով: Կը նշանակէ՝ «ռազ-
մատենչ»: Հռոմէական անուն,
առնչուած «Մարս»-ին, Հռոմի պա-
տերազմի չաստուածին:

Ղուկաս

Լատինական ծագում ունի: Կը
նշանակէ՝ «լոյս, փայլող»:

Սօդոս

Եբրայերէն «Շա՛ուլ» բառէն է: Կը
նշանակէ՝ «հարցուած», փնտռուած»:

Պօղոս

Լատիններին «Բաուլուս» բառին է:
Կը նշանակէ՝ «պզտիկ», «խոնարհ»:

Տիմոթէոս

Յունարէն է: «Թիմոս (պատիւ)
թէոս (Աստուած)»: Կը նշանակէ՝
«պատուել զԱստուած», կամ՝
«պատուրուիլ Աստուծմէ»:

Մելքիսեդէկ

Եբրայերէն է: «Մէլէք (թագաւոր)
ցէտէք (արդարութիւն)»: Կը նշա-
նակէ՝ «արդարութեան թագաւոր»:

Ռաբբի, Ռաբբունի

Եբրայերենի մեջ կը նշանակէ՝
Վարդապետ: Իսկ «Ռաբբունի» կը
նշանակէ՝ «իմ Վարդապետս»:

Ստեփանոս

Յունարենի մեջ կը նշանակէ՝
«պսակ, ծաղկեպսակ»: Առնչուած
է նահատակութեան պսակին:

Եահվէ, Եհովա

Կազմուած է Եբրայերէն «եմ»
էական բայով, եւ կը պարզէ թէ
Աստուած յաւիտենական «է»ն է,
«Մշտնջենաւորը» (Օն 21.33):

Սամուէլ: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «Աստուծոյ լսածը»:

Մովսէս: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «ջուրէն հանուած»:

Աբրահամ: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «հայր բազմութեան»:

Պետրոս: Յունարէնի մէջ կը նշանակէ՝ «(պզտիկ) ժայռ»:

Անդրէաս: Յունարէնի մէջ կը նշանակէ՝ «քաջ»:

Յակոբոս: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «տեղը առնող» խաբելով:

Փիլիպպոս: Յունարէնի մէջ կը նշանակէ՝ «ձիեր սիրող»:

Բար-Թողումես: Արամերենի մեջ
կը նշանակէ՝ «որդի Թողումեսի»:

Նաթանայել: Եբրայերենի մեջ կը
նշանակէ՝ «Աստուծոյ պարգեւը»:

Թովմաս: Արամերենի մեջ կը
նշանակէ՝ «երկուորեակ»:

Միմոն: Եբրայերենի մեջ կը նշա-
նակէ՝ «լսեց»:

Թադես: Գուցէ Արամերէն է: Կը
նշանակէ՝ «սիրտ», «համարձակ»:

Յուդա: Եբրայերենի մեջ կը նշա-
նակէ՝ «գոհութիւն»:

Իսկարիոտացի: Կը նշանակէ՝
«Իսքերիոդ» քաղաքէն: (Հրէաստան):

Ովսէա: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «փրկութիւն», «Տէրը կը փրկէ»:

Յովել: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «Եհովան Աստուած է»:

Ամովսա: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «բեռ», «կրել, կրուած»:

Աբդի: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «Եհովայի ծառայ»:

Յովնանու: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «աղանի»:

Միքիա: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «ո՞վ է Եհովայի նման»:

Նաուումա: Եբրայերէնի մէջ կը նշանակէ՝ «մխիթարութիւն»:

Ամբակումա: Եբրայերէնի մէջ
կը նշանակէ՝ «գրկում, գրկել»:

Սովոնիա: Եբրայերէնի մէջ կը
նշանակէ՝ «Եհովան թաքնուեցաւ»:

Անգէա: Եբրայերէնի մէջ կը
նշանակէ՝ «տօն, տօնական»:

Զաքարիա: Եբրայերէնի մէջ կը
նշանակէ՝ «Եհովան կը յիշէ»:

Մադաքիա: Եբրայերէնի մէջ կը
նշանակէ՝ «իմ պատգամաբերս»:

Եղիսաբէթ: Եբրայերէնի մէջ կը
նշանակէ՝ «Աստուած ուխտս է»:

Մատաթիա: Եբրայերէնի մէջ կը
նշանակէ՝ «Աստուծոյ պարգեւը»:

Տիտոս – պատուաւոր (Լատին)

Յորդանան – իջնել (Եբր.)

Սողոմոն – խաղաղութիւն (Եբր.)

Կեփաս – ժայռ (Արամերէն)

Ղազարոս – Աստուած օգնեց (Եբր.)

Իսահակ – ուրախութիւն (Եբր.)

Անանիա – Աստուած ողորմած է (Եբր.)

Ահարոն – բարձր լեռ (Եբր.)

Երուսաղէմ – խաղաղութեան
հիմնադրութիւն